

nature of the words, that is the dispute about the relationship between words, things and their names.

The most valuable contribution to the philosophical understanding of the phenomenon of language and language theory was made by Plato. The idea of Plato is that it is possible to understand the essence of things, if you know their names, in other words, the names can be an instrument of cognition of things.

We believe that the language activity, like any other, contains the norms that are characterized by correctness (that is, it depends on how complied are acts of naming with the standards of the language) and trueness (that is, it depends on whether the name matches the nature of things, and describes its essential properties). According to this system you can create many languages, each of which will give true names in accordance with the nature of things.

It is important that the real founder of the philosophical linguistic traditions of antiquity was another outstanding philosopher of antiquity, Aristotle. He refers to the problems of language, mainly in the works of judgments, the kinds of inferences and the problems of the verbal arts. Aristotle protects conditional relationship between a thing and its name, as well as between the word and the conception which corresponds to the word, between sounds and letters. However, he warns about the danger of misuse of the word connected with their ambiguity.

The next ancient Greek philosopher, who systematized the ancient idea of the language, was Sextus Empiricus. Empiricus argues that the words arise thanks to the influence of the outer things in accordance with our senses. In other words, language as the means by which the mind learns the world must reveal a certain analogue of the world that is known. Sextus Empiricus defines the language as an auxiliary, intermediate symbolic means, through the prism of which the mind perceives things. Accordingly, we can say that unknown objects do not coincide with the ideas and concepts about them, but only find some similarities. Therefore, language meanings do not coincide completely with concepts correlated with them, but only find some similarity with them.

Thus, we can conclude that the study of the phenomenon of language was one of the main questions in the ancient philosophical tradition. Ancient philosophers conceded the connection of the problem of the origin of language and the problem of natural or conventional nature of the words. They first tried to define the system of language and to connect the development of human history with their desire to communicate by means of language. In addition, the thinkers of Ancient Greece discussed the problem of the connection of interlinguistic and extralinguistic categories, the question of miscategorizing interaction at the language level where language values and mental concepts are integrated.

О.П. ХЛИСТУН

АРІЇЗМ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДОКТРИНИ «НЕОСЛОВ'ЯНСТВА»

Дослідження аріїзму як предмету соціально-філософського аналізу присвячене актуальній темі, інтерес до якої останнім часом значно посилюється у наукових та громадських колах. В умовах глобалізації з її тенденцією до переструктурування на світовому цивілізаційному просторі системи «лідер – аутсайдер» та боротьби між основними політичними гравцями за зони впливу це призвело до загострення національної проблематики, що органічно пов'язана з питанням національної ідентичності, її природи, специфічності, історичних витоків і перспектив.

Актуальність дослідження аріїзму полягає у його значенні як соціокультурного феномена, який притаманний усій системі мислення індоєвропейських народів і має власні ціннісні орієнтири.

У той же час це дає можливість науково обґрунтувати претензії тих чи інших народів на відповідне місце в системі соціально-політичних відносин як в національному сере-

довищі окремих країн, так і на міжнаціональному рівні. Адже саме природа аріїв володіє у даному контексті неабиякою привабливістю, оскільки часто асоціюється з прогресивним вектором суспільно-історичного розвитку людства, і тому використовується для позначення особливої місії тих, хто пов'язаний з феноменом арійства.

В умовах процесів інтеграції та глобалізації, взаємовпливу різноманітних культур та світоглядів, іноді досить жорсткого й планомірного, серед громадськості різних країн гостро повстає питання національної ідентичності. Так, у країнах слов'янського регіону (Україна, Росія, Польща) останнім часом зародилися так звані течії «слов'яно-арійського» спрямування або «неослов'янство». Саме ці процеси іноді стають культуротворчими двигунами суспільства та самоідентифікації нації.

В Україні можна спостерігати формування різноманітних об'єднань та спільнот: рідновіри, Слов'янський центр «СВА», фольклорні творчі колективи («Оріяни», етно-музичний клуб «Барабанза», представники давньослов'янської традиції жива-співу та жива-танцю тощо). Серед течій національного відродження офіційно визнана Всеукраїнська федерація «СПАС». Треба розуміти, що сьогодні відроджується не тільки ідея козацтва, як самоідентифікації, ідеології нації, а й більш глибинних його коренів. Згадаймо, наприклад, характерництво як носія знань та світогляду пращурів, що мають витоки у прадавньому арійському мисленні, яке набагато старіше за саме козацтво.

Метою дослідження аріізму є з'ясування його істинного внутрішнього змісту та світоглядної системи, виявлення матеріального носія арійського світогляду і сутності впливу його ідеології на формування менталітету, специфічних ціннісних орієнтирів і загальної системи мислення сучасних індоєвропейських народів, а також розвінчання безпідставних міфів щодо існування «вищої раси», на базі яких створюються різного роду ідеологічні інсинуації та діють антисоціальні угруповання (неофашистські, анархістські тощо).

Водночас, аналізуючи специфіку формування ідеології аріізму у діахронічному та синхронічному плані, можна побачити вплив інших світоглядних систем на формування ідеології так званого неоарійства та слов'яно-арійства.

Соціально-філософський аналіз аріізму як явища суспільно-значущого як в історичному сенсі, так і з точки зору цілісної системи поглядів, що формувалася тисячоліттями і залишаються актуальними й у наш час, в тому числі у практичному відношенні, дає змогу підбити підсумки, зробити висновки та виявити соціальні детермінанти оптимізації життєдіяльності суспільства. Створення позитивної ідеології як в окремих соціальних групах, так і конструктивної загальнонаціональної ідеї у суспільстві стосується атрибутивної системи кодування та способів вираження цієї ідеї, методів отримання-передачі інформації, конструктивної міфотворчості. Головним завданням при цьому є консолідація арійської групи народів, яка спрямована на підвищення її життєздатності у просторі і часі.

Сплеск інтересу до арійської тематики відбувається у періоди ідеологічних та економічних криз (расологія Г.Гюнтера та німецька расова теорія – на межі XIX-XX століть, підсилена кризою двох світових війн; неоарійські течії та неорасологія В.Авдєєва – у пострадянський період).

Сьогодні в умовах «інформаційного» тиску деякі культури й етноси бояться втратити свою самобутність, неповторність та право на вільний і сталий розвиток. Гідною відповіддю на таку постановку питання є створений геніальними режисерами Л.Бессоном та Я.Артюсом-Бертраном документальний фільм «Дім: побачення з планетою» (Besson Luc, Arthus Bertrand Yann «НОМЕ», 2009). У стрічці змальоване життя на Землі як унікальний гармонійний та взаємопов'язаний устрій усіх неживих та живих систем, елементів, які створили можливість існуванню людства. Будь-який дисбаланс цієї системи, або виключення з неї маленької ланки, може призвести до невиправних наслідків. Це, по суті, і складає основу неоарійського мислення, яке вбачає сутність людського життя та розвитку суспільства у гармонії з природою, що виражається у взаємозв'язку головних слов'яно-арійських понять: Рід – Природа.

Міф про панівну расу сам по собі не має сенсу. Ми можемо говорити про відчуття духовного спадку, традицій нації, а не про расову одноманітність індоєвропейських спільнот.

Тож поняття «арійзм» позначає ідеологію, що зародилося і живе, об'єднуючи маси навколо єдиної ідеї. Цей феномен відноситься не до фізичної, генетичної або антропологічної сфери буття, а до духовно-ідеологічної, тобто вищого шабля організованої та розвинутої системи.

Соціокультурний аспект арійзму і його термінологічна база. У діахронічному і синхронічному аспекті використовується низка термінів, які тим чи іншим чином намагалися і намагаються тлумачити різні грані арійського світогляду та ідеології на різних історичних етапах.

Так в езотеричній літературі та деяких течіях неоязичництва зустрічається термін «аріософія». Тут він має кілька тлумачень.

1. «Аріософія» – на думку езотериків, це назва одного з найдавніших нордичних культів аріїв або «мудрість аріїв» [1]. Слово «аріософія» вперше було офіційно представлено окультисткою О.Блаватською, яка вивчала філософські трактати у буддійських та індуїстських монастирях. Усі ці манускрипти тлумачаться як арійський спадок, як втілення арійської думки.

2. «Аріософія» або «арманізм» пропагувалася на початку ХХ ст. австрійським поетом та окультистом Г. фон Лістом («Таїнства аріо-германців», «Тайна рун», «Першооснова» тощо). У такому розумінні терміни набули вузького значення і мали позначати езотеричну частину «давньої германської релігії», яка передавала своїм adeptам так зване «таємне знання». Г. фон Ліст вважав, що арійською державою колись керували королі-священники, які сповідували арманізм як певну форму гнозису [2].

Н.Гудрік-Кларк у своїй книзі «Окультне коріння нацизму» розповідає про виникнення теорії арманізму та про вплив «таємних арійських культів» на формування ідеології германського нацизму. Термін «аріософія», як і сама ідеологія з'явилися під впливом досліджень «Хроніки Ура Лінда», германських міфів Тацита, теософії та езотеричних течій ХІХ – початку ХХ ст., включно з Г. фон Лістом. У свій час вони справили вплив на формування аріософії Й. фон Лібенфельса (1915 р.) та Völkisch-ідеології.

Й. фон Лібенфельс у своєму творі «Історія аріософії» мав за мету відстежити історію розвитку «аріософської расової релігії» з найдавніших часів. Арійських пращурів він пов'язував з носіями «аріогероїчної» раси – атлантами, які, нібито, мешкали на континенті у північній частині атлантичного океану і мали надлюдські здібності. Пізніше аріософські культи мігрували разом з переселенцями до Єгипту, Вавілонії та країн Близького Сходу. Причому тут відбулося взаємопроникнення аріософського культу та ідолопоклонства місцевих мешканців (прим. автора: останній пункт цілком відповідає дійсності). Й. фон Лібенфельс послідовниками аріософії у середньовіччі вважав єпископа Вульфїлу, теолога Арія з Олександрії, а Бенедиктинський орден та орден Тамплієрів – місіонерами, які боролися за принципи арійського християнства на Близькому Сході.

На думку автора книги Н.Гудріка-Кларка, міф про окультні корені нацизму створила схильна до сенсацій література, яка вийшла вже у середині ХХ ст. (Д.Брондер, Е.Антебі, Ж.Фрер та ін.). Економічний фактор, що сприяв появі нацизму, у більшості випадків лишався поза увагою цих письменників. Проте Т.Равенскрофт пов'язував нацизм, перед усім, з антропософією. Тож є очевидним, що німецькі аріософи поєднали германський націоналізм, нордичний расизм та езотеричні ідеї, створивши міф про існування змови неарійських рас (маючи на увазі семітські народи, представників комуністичної ідеології і частково християнства) проти «расово-чистих» арійських народів, тобто германців та північно-європейських етносів. Водночас можна побачити, що у такому трактуванні ідеологія арійзму повністю була підмінена доктриною нордизму.

Н.Гудрік-Кларк також попереджує, що ми живемо в епоху «нового середньовіччя», коли знов виникає можливість маніпулювати особистістю, у тому числі й магічними засо-

бами – через відродження синкретичних релігій та окультизму, у побутовому оточенні модернізованого чародійства та відьомства, що існують через змішування стилів, релігій та ідеологій. Технології «масового впливу» та чиєїсь «волі до влади» і сьогодні перетворюють людей на натовп тварин. Нова епоха характеризується ним як «сутінки богів» і водночас як «повернення демонів»: мова йдеться про той потік перетворень, який охопив колишній християнський Захід, – знебоження сучасного людства, відхід від віри, яка колись диктувала певні моральні принципи, деморалізація та сексуальна революція, окультизм та захоплення східними релігіями, прорив язичницького націоналізму та войовничого антихристиянства тощо [2].

3. Інше тлумачення терміну «аріософія» належить послідовникам так званої «софіології» П.Флоренського, священника-філософа С.Булгакова та В.Соловйова, яку сучасні адепти, зокрема В.Симоненков, розуміють як «філософію арійської богині Софії». Софіологи переосмислюють тексти манускрипту «Чакра-Муні» («Сутність буття»), «Вогняні істини Рубрума» (глиняні таблички з розкопок Шумерських міст), «Заповіт бога Птах» (Давній Єгипет), свитки гностичних Євангелій з бібліотеки Наг-Хаммаді тощо, а також вчення гностиків Василіда, Гераклеана та Карпократа (I-II ст.). Вони стверджують: за часів матриархату арійські племена вірували, що оточуючий їх світ створений вселенським розумом матері всесвіту Софії Премудрої. Дерева, вода, каміння отримали божественні частки її душі і, відповідно, являють собою представників пантеону нижчих арійських богів [1].

Водночас прихильники сучасної софіології ведуть мову про протиборство жіночого початку богині Софії та чоловічого – Деміурга (який під іменем Ялдаваофа ототожнюється з іудейським богом Яхве), якого вважають незаконним нащадком Софії. А вчення Філона, Платона та Аристотеля, які надавали перевагу деміургічній сутності, вони називають еліно-іудейським відгалуженням цієї філософії. У руслі розуміння жіночої субстанції богині Софії також намагаються тлумачити «волю, що облаштовує всесвіт» натурфілософії Ф.Шеллінга, теорію несвідомого у Е.Гартмана та Г.Фехнера. Таким чином, тут спостерігається перетрактування міфів, де, навпаки, творча сутність – Софія Премудра – власним нащадком Деміургом була названа «змією» за те, що під виглядом «забороненого плоду» дала Єві та Адамові знання про добро і зло, всупереч його попередженням.

Вірування неоязичників-софіанів у безсмертя душі виглядає так: після смерті людини її душа як частка всесвітньої душі Софії у формі енергетичної сутності повертається до богині-матері і та розміщує її у найвищу колективну божественну сутність, яку язичники називають богом Роду.

Тож бачимо, що софіологія відображає зовсім не арійські уявлення про всесвіт, а доарійські. Не можна розглядати жіночий аспект як атрибут аріїзму, бо світогляд і вірування аріїв відносяться до періоду патріархального суспільства, яке спиралося на засади чіткої суспільної організації. І, вочевидь, спочатку нічого спільного не мало ні з шаманізмом, ні з культом богині-матері. Арії, як зафіксовано в історичних літописах, «Авесті» та Ведах, були сонце- та вогнепоклонниками і сповідували монотеїзм. Цей факт можна вбачати у першості чоловічого божества – Брахми, Ахура Мазди, Тримурті, Трояна (Трояка), реформуванні системи політеїзму в монотеїстичну у Давньому Єгипті за часів Аменхотепа IV (Ехнатона) тощо. Тому появу у язичництві традицій, пов'язаних із жіночим першопочатком можна вважати впливом світогляду народів «південної хвилі заселення» континенту, де панував матриархат.

Сучасні аріософи не торкаються також теми різниці у чоловічій та жіночій генетиці на багатьох територіях, куди прийшли арії [3]. Проте самі неоязичницькі мислителі погоджуються, що у період навали гіперборейських воїнів на різні землі, їх жінки розповсюджували вірування (за трактуванням софіологів) у богиню Софію, яку місцеві аборигени називали по-різному – Адіті (індійці), Мілітта або Уранія (ассирійці), Ісіда або Маат (єгиптяни), Астарта (карфагеняни) тощо [1]. Тобто, треба розуміти, що у більшості випадків дружини аріїв мали місцеве, а не арійське походження, тому зберігали й передавали еле-

менти власного світогляду, який потім створював певний синтез на різних територіях. Поступово ці синкретичні образи переходять у світові релігії.

Таким чином, у світогляді неоязичництва (слов'яно-арійства) сьогодні переплелися кілька прадавніх культур, які сягають корінням глибокої давнини, – як арійських вірувань, так і вірувань середземноморських народів. Неоязичники водночас вшановують Сонце та Землю як божественні сутності, які забезпечують існування людству, персоніфікують та поетизують навколишню природу. Свій світогляд будують на легендах, давньогрецьких та інших переказах про гіперборейську цивілізацію, катастрофу, яка вплинула на клімат тощо, а також збиранні та відновленні традицій пращурів.

Такий язичницький світогляд протиставляється іудаїстському та християнському розумінню світу, має власне етичне ставлення до природи й оточуючого середовища. Цей синкретизм склався, швидше за все, ще за часів приходу аріїв до Центральної Європи, коли відбувся значний стрибок у культурі Ленделя, а ще активніше відстежується у культурі лійчастого посуду з наступною «колонізацією Північної Європи» (за В.Сафроновим, Ч.Сіхольмом) [4], [5]. Саме у цей час відбуваються процеси занепаду Трипілля та центральноєвропейських археологічних культур і розпочинається аріанізація. На Північ з центру Європи, при цьому, розповсюджується арійська культура у більш замкненому її вигляді, де і відбувається процес нордизації. У той час як у Центральній Європі та на територіях Трипілля складається нове розуміння арійзму (можна вважати народженням слов'янства), яке включає у себе культ богині-матері і створює синтетичний культ язичництва, або слов'яно-арійства.

Подібні синкретичні домішки до арійзму спостерігаються і на північних територіях Євразії: тут філософія аріїв поєднується із шаманізмом місцевих народів (Г.Бонгард-Левін та Е.Грантовський) [6]. На території Індії, у свою чергу, відбувся вплив тантристської філософії на формування ведичної та буддійської традицій. У найбільш чистому вигляді арійська ідеологія збереглася у зороастризмі.

Таким чином, майже на усіх територіях, куди приходили арії, з часом починають існувати синкретичні арійські культури. Не є виключенням і сучасне неоязичництво. Так, у Центральній та північній Європі германське неоязичництво виникає у межах германо-англомовних країн. Починаючи з 50-х років ХХ ст. сучасні одіністи – австралієць А.Руд Міллз та американець С.Флауерс (Е.Торссон) – випускають серію книг, сподіваючись відродити прадавню германську релігію [2]. Інша частина новітніх арійських течій носить характер виключно патріархального войовничого арійзму.

Водночас у романських католицьких країнах такого активного відродження прадавніх архетипів не спостерігається.

Таким чином, у наш час відбувається переосмислення гіперборейської міфології, яка у первинному вигляді була закладена в «Рігведі», «Авесті», давньогрецькій та скіфській міфології. Окрім того, сучасні неотечі вдало адаптують останні досягнення науки для власного різноманітного тлумачення реалій. Існує певний різнобій у назвах цих реалій, які в одних випадках тлумачаться майже однаково, в інших – зовсім по-різному. Так дослідження інформаційних властивостей людського геному та польових структур всесвіту пояснюються (під різними назвами) як зв'язок людини з богами (Богом) – у конструктивних течіях язичництва, або як богообраність – у деструктивних течіях, у тому числі у неорасології (неонацисти, В.Авдеев та інші).

Однак, більшість сучасних сект неоязичників часто являють собою організації утопістів, які мріють про людство, що прониклося ідеями поклоніння роду та природі, життю у гармонії з оточенням, вони проводять свята і намагаються відроджувати традиції пращурів.

Ідеологію сучасного неоязичництва відбиває збірник «Аріософія Наві: Заповіти Арійських жерців» [7]. Книга спирається на прадавні язичницькі вірування, намагаючись відтворити заповіді пращурів та віднайти так званий «шлях Наві». У творі робиться спроба розкрити два напрями язичницької ідеології. З одного боку, описується філософія Наві

– повернення до «витоків» так званих навослов'ян, які обирають шлях духу, і таким чином протистоять суєтному тваринному існуванню світу виробництва-споживання. З іншого боку стоять ті, хто обирає уславлення Праві реальним ділом, рідну віру, виконує заповіді Роду небесного та земного – через повсякденне життя.

Разом з тим, у концепції книги багато містичного, невизначеного, сюрреалістичного. Помітний спротив сучасним інституціям та ідеологіям, які дискредитували себе і втрачають довіру людства (політичні, духовні, громадські тощо). Натомість пропонується модель «праведного» мислення та дії, ідеалом якої служать заповіді пращурів і закони природи. Водночас, ця «нова» модель дуже схожа на перші лицарські ордени, які намагалися відтворювати ідеї справедливості та духовності, коли частина їхніх представників відокремлювалася і складала духовну еліту, а інша – «діяла» у суспільстві, відстоюючи ідеали правди і добра.

З аріософією пов'язана також специфічна термінологія. Так зміст терміну «нордизм» енциклопедія Britannica company «Merriam-Webster» визначає двома дефініціями. По-перше, це віра або вчення про вищість гіпотетичного нордичного расового типу і його культури – так званого арійства – над іншими расовими типами та культурами. По-друге, це якості або риси, які відрізняють гіпотетичну нордичну расу [8].

«Арійство» ця енциклопедія тлумачить як: 1) доктрину, що популяризувала нацизм, відповідно якої так звані арійські народи мали переваги в галузі управління, соціальної організації та цивілізації; 2) віру у вчення арійства й прийняття її соціально-етичних наслідків, які передбачають придушення, гноблення так званих неарійських народів [8].

Інша енциклопедія – The Free Dictionary – надає подібне тлумачення цих термінів [9]. Окрім того, наводить термін «нордизм», посилаючись на першоджерело – «Велику Радянську Енциклопедію».

З розвитком сходознавства була знайдена велика кількість фактів, які входили у протиріччя з нордичною арійською теорією: книгодрукарство і виготовлення паперу були вперше зафіксовані на Сході, у той час як германські племена ще стояли, за словами Ф.Енгельса, на нижній сходинці варварства. Книга Ч.Сіхольма «Кельти і вікінги» розповідає, що понад п'ять тисячоліть тому в Данію та Південну Швецію прийшли перші кельти, а германці з'явилися в цих місцевостях набагато пізніше [5].

Не можна також плутати поняття «арійство» та «аріанство». Аріанство – одне з ранніх християнських вчень (IV-VI ст.), яке стверджувало створену природу Бога-Сина. Назву отримало від імені засновника – олександрійського священика Арія. Було поширене у східних провінціях Римської імперії, потім – серед германців (готів, вандалів, бургундів) [10, с. 395].

Не слід також підміняти поняття «аріани» та «арії/арійці». Аріани – послідовники аріанства. Арії – група прадавніх індоіранських народів, поєднаних спільністю генетики, світогляду та мови. Зараз термін «індоєвропейці» тлумачиться дещо ширше, ніж вихідний «арійці», але в основі вони близькі. Наявність арійської складової спостерігається майже в усіх індоєвропейських етносах: у специфіці їх образу мислення, психології, у системі світогляду та морально-етичних цінностей.

Таким чином, вищеназвані терміни «арійство» та «нордизм», представлені у різних словниках, мають близьке, майже ідентичне, вузькоспеціалізоване значення і слугують для визначення войовничої ідеології нордизму. Тому для застосування у широкому сенсі – на позначення сутності ідеалів як стародавніх арійських племен, так і загальних ціннісних орієнтирів сучасних індоєвропейських народів використовуватися не можуть. Інша низка термінів – «арманізм» та «аріософія» – також вбачаються семантично недостатніми для позначення реалій та явищ, які характеризують розвиток індоєвропейської цивілізації в цілому, і тому можуть застосовуватися лише в діахронічному або вузькоспеціалізованому значенні.

Для позначення соціально-філософського змісту як глибинної ідеології прадавніх аріїв, що сформувала світоглядні основи сучасних індоєвропейських народів, так і сучас-

ної ідеології краще вживати термін «аріїзм». Супутніми поняттями, які відображають сутність відгалужень та форм сучасного аріїзму, а також відповідні процеси, можна назвати такі: «слов'яно-аріїство», «неослов'янство», «неоязичництво», «неорасологія», «аріанізація», «нордизація» та похідні лексеми.

Головна відмінна риса, що об'єднує арійські народи сьогодні – мова та система цінностей. Феномен аріїзму як сутності відродження основ загальноарійської ідеології пращурів характерні для сучасних народів Європи, Кавказу, Індії і, навіть, Казахстану [11].

Водночас, дехто з дослідників, у тому числі Л.Єпремян, вважає, що разом з приходом аріїв на південні землі народилося таке явище як «націоналізм» [11]. Прийдешні племена переважно жили замкненими громадами, вбачаючи власну відмінність від місцевих мешканців. Це можна прослідкувати за історичними та мовними фактами: «Хайк» – біла людина, пан, – ім'я пращура вірменів; аристократами називали себе давні греки і давали такі ж імена своїм дітям (Аристокл, Аристотель, Арістофан, Аріадна); індуци проголосили «Закони Ману»; назва стародавньої Персії трансформувалася в Іран, тобто «країна аріїв, благородних». Чи позначає це, що усі арійські народи схильні до націоналізму, бо ж мова та підсвідомість тісно пов'язані? Як не дивно, саме таке світосприйняття вирізняє індоєвропейські етноси серед інших.

Приналежність до арійців в історії народів та цивілізацій завжди була досить престижною і модною тенденцією, яка характеризувала розвиток індоєвропейського світогляду. Ще нащадки царських династій Ахеменідів, асирійські царі закарбовували на камінні та глині свої досягнення, неодмінно вказуючи на свою приналежність до «істинних арійців». Дух змагання та першості серед індоєвропейських народів, який часто провокував різні братовбивчі війни, і сьогодні народжує прагнення знайти у себе арійських пращурів. Особливо агресивні спільноти намагаються виокремити низку характерних саме для них певних ознак, а усіх інших, при цьому, вважати «невірними», «неповноцінними» тощо. Проте пошуки «істинних арійців» давно вже стали анахронізмом, по-перше, через змішування народів, по-друге, через постійний розвиток генотипів.

На територіях, де формувалися загальноарійські групи, пізніше мешкали скіфи, потім слов'яни, яких можна вважати арійськими нащадками, поряд монголи, які теж змішувалися із представниками арійських племен. Сьогодні це відбивається в ідеології казахського аріїзму тощо.

Зороастризм справив вплив на усі світові релігії. Саме тут народилася ідея єдинобожжя. Ахура Мазда став верховним і єдиним богом у чоловічій подобі. Пізніше цю ідею перейняли іудеї, християни і мусульмани [6], [11]. Головним атрибутом аріїв було поклоніння Сонцю та Вогню.

Серед інгушів досі панує кодекс честі Ездел, який з давніх часів відомий як закон для обраних людей, царів та вельмож. Прадавні нахи вклонялися богу «Аз», «урхаз» – називали свого царя інгуші [11]. Іудейський бог Яхве походить, по-суті, від того ж імені, що й «Ас» (Асура/Ахура) – «Яз/Яш/Ях». Водночас у культурі нахів, як і в культурі багатьох інших народів Півдня Євразії, можна відстежити поєднання прадавньої деміургічної міфології (верховний бог інгушів Дяла) з культом Бика/Боха [11]. Однак, інгушські прадавні боги, як і боги язичників були багаточисленними, проте не вели боротьби, а мирно співіснували один з одним. З приходом аріїв, розпочинається боротьба «добра» і «зла».

У роботі «Заратустра говорив не так. Основи арійського світогляду» історик А.Іванов полемізує із В.Скурлатовим з приводу його розуміння Ніцше щодо вчення Заратустри: «оскільки Заратустра був першою людиною, яка відкрила діаметральну протилежність добра і зла, саме він першим мав зрозуміти і їх відносність» [12, с.13].

А.Іванов у збірнику «Світанки і сутінки арійських богів. Расове релігієзнавство» пише, що «сучасне неоязичництво як на Заході, так і в Росії зводиться по суті до пантеїстичного культу природи...» [12, с. 4]. Він також вважає великою історичною заслугою християнства те, що «воно поставило цінність людської душі на один рівень з цінністю

усього світу: «Яка користь, якщо людина отримає увесь світ, а душу свою загубить?», і «будь-яке її розчинення в особі Бога або в безликому індуїстському Брахмані, у природі, в нації або в національному архетипі буде для неї [душі]... добровільним приниженням, втратою свого статусу» [12, с.6]. Так, найвищою цінністю автор називає людську особистість, яку вважає одвічною та невідтвореною ніким (Богом, природою), і цінує її гуманістичну спрямованість. Водночас А.Іванов ризикує увертнути цю особистість в глибокий індивідуалізм, відокремленість і самотність.

А.Даніелу також у своїй книзі пише про головні чотири індійські релігії – анімізм, шиваїзм (дравідійська релігія природи), джайнізм та арійську релігію, в центрі якої стоїть не природа, а людина. Автор також підкреслює, що вчення джайнів не має аналогів у східних релігіях. Головні поняття джайнізму – «тіртханкар» («той, хто переходить річку бродом») і «річка часів». «Тіртханкар» не впадає у нирвану, а знов і знов переходить «річку часів», на іншому березі кожного разу зустрічається із самим собою, все більше пізнає самого себе. Як бачимо, тут присутня аналогія як з міфологією давніх греків, з одного боку, так і з «священною рікою» індуїзму, з іншого боку, – тобто суто арійськими уявленнями з їх вшануванням особистості [12, с.10].

Таким чином, арійська культура та світогляд, які стали концентрованим втіленням біосоціогенезу спадкової маси пращурів, загалом характерна для всіх народів європеїдної групи, які розповсюджені у різних етнічних комбінаціях на території Євразійського континенту. Це виявляється як у мові, категоріях мислення, так і у спільній атрибутиці та міфології, близькій системі загальних цінностей. Треба визнати і той факт, що саме арії (греко-індоіранська та нордична групи) відіграли велику роль у розповсюдженні цієї ідеології та мови.

Однак протягом історії людства неодноразово відбувалися культурні переселення на теренах континенту. І хвиля переселенців з Півночі була далеко не єдиною в історії. Тому перебільшувати її значення, як це робили й роблять адепти «нордичних» ідеологій неприйнятно. Майже всі дослідники пишуть про прийдешні арійські народи, але забувають про автохтонні культури, які могли знаходитися на нижчих сходинках загального розвитку цивілізації. Проте їх вплив не міг бути непомітним. Так на кожній окремій території створювалися свої неповторні культурні осередки.

Як бачимо, слов'янське неоязичництво, або слов'яно-арійство, поєднало у собі вірування прадавніх арійських народів (сонцепоклонників) із прадавніми релігіями матриархату та шаманізму. Таким чином, виникло нове церемоніальне релігійне язичництво, орієнтоване, по-перше, на відродження прадавніх етнічних та етичних традицій, по-друге, спрямоване на шанобливе ставлення до Природи і життя у гармонії з нею.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Симоненков В. И. Мифы о языческой богине Софии / Валентин Симоненков. – М.: Белые альвы, 2009. – 264 с.
2. Гудрик-Кларк Н. Оккультные корни нацизма. Тайные арийские культы и их влияние на нацистскую идеологию: Ариософы Австрии и Германии, 1890-1935 / Николас Гудрик-Кларк. – М.: Эксмо, 2004. – 576 с.
3. ДНК-2. У пошуках жінки (ефір 31.10.2013, ТРК Україна). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до фільму: <http://dnk.kanalukraina.tv/ru/2/>
4. Сафронов В. А. Индоевропейские прародины / Владимир Сафронов – Горький: Волго-Вят. кн. изд-во, 1989. – 399 с.
5. Ch. H. Seaholm. The Kelts and the Vikings / Charles Seaholm. – New York: Philosophical library, 1974. – 448 p.
6. Бонгард-Левин Г. М. От Скифии до Индии. Древние арии: мифы и история / Г. М. Бонгард-Левин, Э. А. Грантовский. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М.: Мысль, 1983. – 206 с.
7. Ариософия Нави: Заветы Арийских жрецов. – М.: Арьяварта, 2009. – 123 с.

8. Encyclopedia Britannica company «Merriam-Webster». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до енциклопедії: <http://www.merriam-webster.com/dictionary>
9. TheFreeDictionary. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до енциклопедії: <http://www.thefreedictionary.com>
10. Христианство: Энциклопедический словарь: В 3-х т. (1993-1995) / [Ред. кол.: С. С. Аверинцев (гл. ред.) и др.]. – М.: Большая Российская Энциклопедия, 1995. – Т. 3. – 783 с.
11. Немцы, война и армяне / [По материалу Лилит Епремян («Новое время»)] // Информационный центр газеты армян России «Еркрамас». – [Електронний ресурс]. – Режим доступа к публикации: <http://yerkramas.do.am/publ/4-1-0-197>
12. Иванов А.М. Рассветы и сумерки арийских богов. Расовое религиоведение / Анатолий Иванов. – М.: Белые альвы, 2007. – с. 432.

SUMMARY

The results of diachronic and synchronic analysis of ariizm phenomenon and its influence on the formation ideological priorities of Indo-European ethnic groups, in particular Neo-Slavism doctrine, are presented in this article. The terminology for the topic was revised.

Fighting for zone of influence among main political players at last decades has caused the aggravation of national issues connected with questions of national identify, its nature, specific, historical sources and perspectives. The nature of Aryans associated with progressive vector of social-historical development. Thus, in the countries of Slavic region (Ukraine, Russia, and Poland) so-called unions of “Slavic-Aryanism” or “Neo-Slavism” have lately appeared; in Ukraine Ukrainian federation “Spas” has been officially recognized.

Interesting analytical material and original conclusions about synthesis of philosophical systems which may be perceived as standard of Aryanism ideology are highlighted in this work. The content and essence of ariizm phenomenon, its influence on forming of general Indo-European culture, its informative contents are defined.

There are some diachronic and synchronic terms that explain different facets of Aryan ideology at different historical periods. Thus, the term “ariosophy” has different meanings.

Firstly, on the opinion of esoterics, “ariosophy” is the name one of the oldest Nordic cults of Aryans or “wisdom of Aryans”.

Secondly, at the beginning of XX th century “ariosophy” or “armanism” was propaganized by Austrian poet and occultist G. von List, then it affected forming Völkisch-ideology. N. Goodrick-Clarke in his book “The Occult Roots of Nazism” warned about technology of “mass influence” and anybody’s “will for power”; and today those methods may turn people into crowd of animals.

Thirdly, another interpretation of this term belongs to the followers of so-called “sophiology” by P. Florensky, S. Bulgakov (priest-philosopher) and V. Solovyov. Modern adherents such as V. Simonenkov understood it as “philosophy of Aryan goddess Sophia”.

But, as recorded in historical chronicles “Avesta” and Veda, Aryans were heliolaters and fire-worshippers and professed monotheism. The appearance of the traditions connected with feminine in paganism may be considered as an influence of the ideology of people so-called “southern wave of settlement” of the continent where the matriarchy reigned.

Modern neo-trends succeed in adapting last scientific achievements to their interpretation of reality. For example, studying the information capability of human genome and field structures of the universe are explained as relationship between a human and gods or the God (in constructive trends of paganism), or as God’s chosen people (in destructive trends, i.e. neoracology: neonazists, V. Avdeyev and others).

As we can see, Slavic Neopaganism or Slavic-Arianism combined the beliefs of ancient Aryan people (heliolaters) with ancient matriarchal religions and shamanism. Thus, a new ceremonial religious paganism has originated; it is oriented to the revival of ancient ethnic and ethic traditions and aimed to respect the nature and living in harmony with it.